

ROGER JIMÉNEZ MONCLÚS, president de la Fundació Consell de la Informació de Catalunya,

CERTIFICA: Que en relació a l'expedient núm. 17/2018 els membres del Consell de la Informació de Catalunya en reunió plenària de data 10 de desembre de 2018 (CIC) van adoptar per unanimitat el següent acord, segons la documentació de l'expedient:

“Expedient núm. 17/2018

ASSUMPTE: Escrit de queixa de diversos particulars pel tractament de dades personals que han fet diversos mitjans de comunicació entorn a un cas de violència de gènere a un poble de la Garrotxa. Concretament, consideren que poden haver vulnerat els criteris 1, 2, 6 o 9 del Codi Deontològic.

ANTECEDENTS

El cas fa referència a les informacions publicades per diversos periòdics sobre un presumpte assassinat amb violència de gènere en una localitat de La Garrotxa esdevingut el 6 d'octubre de 2018. Un home va matar a trets la seva dona i va atropellar una de les dues filles que l'acompanyaven al municipi de Sant Joan les Fonts.

Diverses persones de l'entorn de les víctimes van presentar una queixa al Col·legi de Periodistes (traslladada immediatament al Consell) argumentant que en les hores posteriors als fets s'havien publicat moltes notícies errònies i sense contrastar, amb dades no només inexactes sinó falses (que l'agressor havia estat a la presó, per exemple, extrem que neguen els qui presenten la queixa).

Els promotors de la queixa mentrestant ja havien realitzat algunes gestions davant de diversos mitjans per demanar que algunes de les dades o fotografies fossin eliminades de les edicions digitals. I en un escrit presentat ja directament al CIC al cap de pocs dies (el 22 d'octubre) varen resumir així les irregularitats que al seu criteri s'havien comès:

X CATALUNYA

<https://bit.ly/2Rwle7y>

Titular enganyós: no va “sortir de la presó” perquè no hi havia estat mai. Els vam fer saber que aquesta informació

era errònia i la van corregir de la notícia, però no del titular.

Punts del codi deontològic que vulnera: 01, 02

CATALUNYA DIARI

<https://catalunyadiari.com/successos/sant-joan-assassi-cremar-casa>

Fotografia del cadàver (tapat) d'Ana Maria Gimenez. Després de sol·licitar-los que s'eliminés la foto i dir-nos que ho

farien, encara hi és.

Punts del codi deontològic que vulnera: 06, 09

EL ESPAÑOL

https://www.lespanol.com/reportajes/20181009/ana-mari-cocinera-asesinada-exmarido-festival-brujeria/343966704_0.html

Exposició de la vida privada de la víctima, noms i cognoms fotografies de la seva pàgina de Facebook (només se n'ha esborrat una, on apareixien les filles), informació falsa (les filles ja no vivien amb la mare).

Punts del codi deontològic que vulnera:

01, 06, 09, informació falsa (suposem que coincideix amb el 01)

EL PAÍS

https://elpais.com/ccaa/2018/10/08/catalunya/1539010425_738635.html

Noms i cognoms de les víctimes (de les filles també, perquè encara que només diguin els noms es diuen els

cognoms dels seus pares). Exposició de la vida privada de la víctima.

Punts del codi deontològic que vulnera: 06, 09

EL PUNT AVUI

<https://www.elpuntavui.cat/punt-divers/article/4-divers/1480429-mata-la-dona-a-trets-atropella-la-filla-i-se-suicida.html>

<https://www.elpuntavui.cat/punt-divers/article/4-divers/1480654-no-apareix-la-pistola-del-crim-de-sant-joan-les-fonts.html>

Noms i cognoms de les víctimes.

Punts del codi deontològic que vulnera: 06, 09

La queixa es referia en primera instància a la notícia tal com va ser publicada a El Punt/Avui i era en aquell primer escrit on els denunciants desenvolupaven més la seva argumentació:

En la peça de referència hi figuraven els noms i cognoms de la víctima assassinada i també els de l'agressor, així com el nom de la filla assassinada. Així mateix a la queixa presentada es lamenta el fet que la periodista enviada per l'esmentat diari va semblar que fotografiava (si més no enfocava) les víctimes en moments en què podien ser especialment vulnerables i saltant-se la zona precintada sense permís de cap autoritat present. Segons els autors de la queixa la periodista es va comprometre a no publicar imatges on apareguessin les víctimes ni la seva identitat. Adjuntaven l'enllaç de la notícia per tal que es pogués comprovar el tractament donat a la mateixa.

A continuació, argumentaven els autors de la queixa: "Segons tenim entès, en el tractament de dades de les persones privades (i aquestes persones ho són) preval el dret a la intimitat i, en aquest cas, tampoc afecta el dret a la informació ja que la notícia i el relat dels fets poden explicar-se igualment amb les inicials o sense especificar els noms. Aquesta situació d'exposició d'aquestes persones, alhora que poc ètica i il·legítima, està generant molt malestar a les víctimes en uns moments complicats i no creiem que res d'això respecti el codi deontològic".

AL·LEGACIONS I REACCIONS DELS MITJANS

La petició d'esmena de la informació a les edicions digitals va ser cursada als diversos mitjans, en primer lloc per part dels mateixos denunciants. Posteriorment des del propi Consell se'ls va donar, com se sol fer, l'oportunitat de fer les seves al·legacions.

El diari El Punt/Avui, segons els propis denunciants, els va respondre en primera instància que “estaven valorant què fer en aquest tipus de casos”.

El cert és que al cap de pocs dies les dades a què al·ludien (noms de les víctimes o possible inclusió de material gràfic objectable) havien desaparegut de la informació donada a El Punt/Avui, com es pot comprovar en el següent enllaç.

<http://www.elpuntavui.cat/punt-divers/article/4-divers/1480429-mata-la-dona-a-trets-atropella-la-filla-i-se-suicida.html>

Des d'aquest mateix diari, i responent ja a la interpel·lació feta des de CIC la resposta va arribar en els següents termes:

“En relació amb les queixes sobre l'actuació de la periodista (en el sentit que fotografiava l'escena dels fets) he d'entendre que forma part de la seva feina, amb el benentès que en els primers moments de confusió es desconeixia exactament què havia passat, Les fotografies que finalment es varen publicar, com es pot comprovar, són genèriques del lloc dels fets i no hi apareixen les víctimes.

És cert, com lamenteu, que a les primeres informacions es va publicar el nom de l'assassí i de les víctimes, com fen habitualment amb totes les informacions de successos justament per evitar confusions. Anys enrere aquest diari va prendre la decisió de publicar els noms i no les inicials dels protagonistes perquè en diferents ocasions això havia conduït a errors, i alguns lectors van identificar com a víctimes persones que no ho eren.

Dit això, és cert que els darrers anys hem debatut en diferents ocasions la necessitat o no de publicar els noms de les víctimes, i que aquest és un terreny delicat. En algunes ocasions, pel càrrec que ocupen o per la transcendència pública que tenen, ens ha semblat que era justament complicat no difondre'n la identitat.

És evident, però, que hi ha casos en què publicar el nom de les persones afectades és del tot intranscendent perquè no aporta cap dada rellevant. I que hi ha casos en què el respecte al dret de la intimitat de les persones agredides hauria de prevaldre sobre el dret a la informació.

El cas al qual us referiu, un cop analitzat, és clarament un d'aquests. I és per això que us comunico que hem esborrat dels nostres arxius els noms de les víctimes i que hem comunicat a Google aquest canvi.

Lamentant que probablement en aquest cas no hem estat prou àgils, us demanem disculpes pel retard i en prenem nota per a casos posteriors.”

Pel que fa a Catalunya Diari, la sol·licitud enviada des del Consell va ser atesa en els següents termes:

“... Hem estat analitzant el cas i atenent a la petició que fan aquestes persones, hem retirat la fotografia en qüestió on es veia la víctima tapada amb una manta i també les referències directes al nom de la persona assassinada. (...) També hem eliminat els posts de les xarxes socials on apareixia aquesta imatge.

<https://catalunyadiari.com/successos/sant-joan-assassi-cremar-casa>

Comentar, no obstant, que la fotografia inclosa en la notícia era una fotografia difosa per l'Agència Catalana de Notícies i que molts altres mitjans van incloure també en les seves peces informatives sobre els fets. Entenent les molèsties que pot causar entre l'entorn de la víctima, no tenim cap problema en no incloure la imatge a la notícia i treure-la com, de fet, ja hem fet.”

També pel que fa a X Catalunya, ja no es pot trobar la informació publicada perquè el mitjà l'ha suprimit.

No hi ha constància que en la resta d'informacions posades en qüestió hi hagi hagut resposta per part dels mitjans implicats ni que s'hagi procedit a fer cap rectificació.

Amb els enllaços facilitats que condueixen a les informacions publicades pels diaris El País i El Español es pot comprovar que hi romanen aparentment intactes i, en qualsevol cas, contenen les dades personals posades en qüestió pels qui van presentar la queixa.

PONÈNCIA

Cal fer constar en primer lloc que en data 27 d'octubre els reclamants van retirar la queixa contra els diaris X Catalunya i Catalunya diari per haver rectificat les informacions després de conèixer la existència de la queixa al CIC. Independentment que les informacions publicada a El Punt/Avui, Catalunya Diari i X Catalunya poguessin transgredir alguns aspectes del Codi Deontològic, cal valorar la clara voluntat d'esmenar la informació de manera diligent en aquells aspectes més conflictius. Així mateix, és d'estimar també el fet que els responsables tant de Punt/Avui com Catalunya Diari ofereixin elements de reflexió sobre el capteniment ètic de les respectives redaccions.

Quant a la publicació del nom i les referències familiars de la víctima alguns elements de judici poden ser:

- El Codi Deontològic no diu de manera estricta que el nom de les víctimes mortals dels crims relacionats amb violència de gènere o de qualsevol tipus no hagin ser publicats. La literatura existent al respecte, així com la doctrina acumulada en altres codis o recomanacions, no és concloent a aquest respecte.

- Tanmateix, sí que sembla més clar que s'hi defensa el respecte per la identitat de les persones que formen l'entorn més pròxim. El primer paràgraf de l'article 9 del Codi resa: **Les persones han de ser tractades amb respecte i dignitat, particularment les més vulnerables. Cal evitar les intromissions innecessàries i les especulacions gratuïtes sobre els seus sentiments i circumstàncies. Danyar de forma injustificada la dignitat dels individus de paraula o amb imatges, fins i tot més enllà de la seva mort, contravé l'ètica periodística.**

- En el cas que ens ocupa, pren un relleu especial la importància de respectar el dret a la intimitat de la família de la víctima, i d'una manera especial la de les seves filles. Per molts motius sembla evident que aquest respecte no s'ha produït en aquest cas. Molt especialment la informació publicada per El Español inclou uns elements d'espectacularització del fet, amb una sobreabundància de detalls sobre la vida de la víctima i sobre el seu entorn que no fan altra cosa que afegir morbositat a la informació.

- Els denunciants consideren que en un parell de casos es pot haver transgredit el punt n. 1 del Codi, que es refereix a falsedat informativa. Pel que fa a la notícia publicada a El Español, el detall posat en qüestió (si les filles vivien o no amb la mare) no sembla excessivament rellevant per al conjunt i, en no haver-se rebut cap al·legació per part del mitjà, resulta difícilment contrastable.

- També al·ludeixen els denunciants a una possible transgressió de l'article n. 6, el text del qual és el següent: **El periodista ha de defensar el dret a la informació davant de qualsevol restricció a la transparència exigida per l'interès públic, especialment quan les fonts són administracions i organismes oficials. Tanmateix, cal reconèixer a les persones individuals i jurídiques el dret a no proporcionar informació ni respondre preguntes. L'assetjament intimidador i persistent és una pràctica reprovable.** No sembla que aquest article sigui aplicable al cas que ens ocupa, donat que bàsicament fa referència a la facilitació d'informació per part de les fonts. Pel que respecta a l'assetjament "intimidador i persistent" per part dels reporters, tampoc no es té coneixement que es produís.

Per tot això, el Consell de la Informació de Catalunya adopta el següent:

ACORD:

- El Consell valora positivament el fet que els diaris El Punt/Avui, Catalunya Diari i X Catalunya eliminessin de les seves informacions les referències a la identitat de la víctima i al seu entorn familiar.
- El Consell no considera prou rellevant la possible inexactitud d'alguns aspectes de la informació publicada pel diari El Español per considerar que hagi transgredit el punt 1 del Codi Deontològic.
- El Consell considera que en aquest cas no és d'aplicació l'article 6 del Codi Deontològic, referit bàsicament al subministrament d'informació per part de les fonts.
- El Consell creu que per part dels diaris El País i El Español ha estat transgredit el punt 9 del Codi Deontològic, en la mesura que a les informacions publicades per aquests diaris i mantingudes a les seves pàgines web s'hi inclouen nombrosos detalls que són innecessaris per a la integritat informativa i que en canvi posen seriosament en qüestió el dret a la intimitat de les víctimes directes o indirectes del fet.

I per que així consti s'estén la present certificació a Barcelona en data 11 de desembre de 2018. Certifico.